

Hacettepe Üniversitesi'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Karnesi için Yöntem Çalışması Ön Raporu

2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacından (SKA) oluşan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemini kabul etmiştir. Bu amaçlar yoksulluk, eşitsizlik, iklim değişikliği ve herkes için barış ve adaletin sağlanması gibi kritik küresel zorlukları ele almayı amaçlamaktadır. SKA'lar, ülkeleri ve kurumları kimsenin geride kalmadığı sürdürülebilir bir gelecek inşa etmeye çağıran evrensel bir eylem çağrısı niteliğindedir. Her bir SKA, kapsayıcı sürdürülebilirlik hedefine ulaşma yolunda kaydedilen ilerlemeyi ölçmek için belirli hedef ve göstergeleri kapsamaktadır.

Araştırma kurumları bilgi, yenilik ve kanıta dayalı çözümler üreterek SKA'ların gerçekleştirilmesini desteklemede çok önemli bir rol oynamaktadır. SKA'larla ilgili araştırma ortamının anlaşılması, finansman ve politika müdahaleleri gerektiren boşlukların belirlenmesine yardımcı olur. Ayrıca, üniversiteleri SKA'lara katkılarına göre kıyaslayan Times Higher Education Impact Rankings gibi küresel sıralama sistemlerine de bilgi sağlar. Veriye dayalı bilgiler, bu hedeflerin ilerlemesini izlemek ve akademik katkıların küresel sürdürülebilirlik çabalarıyla uyumlu olmasını sağlamak için gereklidir.

Güney Danimarka Üniversitesi ve Elsevier gibi kurumların öncülük ettiği SKA Araştırma Haritalama Girişimi, SKA ile ilgili yayınları belirlemek için sağlam bir metodoloji oluşturmuştur. Bu girişim, araştırma yayınlarını SKA'larla eşleştirmek için mantıksal arama ifadelerini, makine öğrenimi modellerini ve bibliyometrik analiz uzmanlarının iş birliğini kullanmaktadır. Örneğin Elsevier'in Veri Bilimi ekibi, SKA eşlemelerinin verimliliğini artırmak için bu yöntemleri geliştirmiş ve konu dışı sonuçları en aza indirirken ilgili yayınların kapsamlı bir şekilde ele alınmasını sağlamıştır.

SKA Araştırma Haritalama İnisyatifi tarafından geliştirilen metodolojilere dayanan bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi'ndeki araştırmacılar tarafından yazılan SKA ile ilgili yayınları belirlemeyi amaçlamaktadır. Analiz, 2015'ten günümüze kadar olan yayınları kapsamayı hedeflemekte ve hem İngilizce hem de Türkçe araştırma çıktılarını vurgulamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın hedefleri şunlardır:

- Elsevier'in SKA sorgularının Scopus veri tabanında ve TR-Dizin gibi yerel Türkçe veri tabanlarında kullanılmak üzere uyarlanması.
- İki dilli analiz için sorguların Türkçe anahtar kelimeler ve alternatif terimler içerecek şekilde değiştirilmesi.
- Hacettepe Üniversitesi'nin SKA ile ilgili araştırma katkılarına kapsamlı bir genel bakış sağlamak için sonuçların birleştirilmesi.

Yöntem

Tip 1 Sorgu (Scopus Veritabanı)

İlk adım, Elsevier tarafından geliştirilen önceden var olan SKA sorgularının kullanılmasını içermektedir. Bu sorgular, Hacettepe Üniversitesi araştırmacılarının yayınlarını belirlemek için almak için doğrudan Scopus veri tabanına uygulanacaktır (Çıktı 1).

Tip 2 Sorgu (TR-Dizin Veritabanı)

Türkçe yapılan araştırmaları dahil etme ihtiyacı göz önünde bulundurularak, Tip 1 sorgusu TR-Dizin veri tabanının sözdizimi gereklilikleriyle uyumlu olacak şekilde değiştirilecektir. Mantıksal ifadelerin TR-Dizin’de kullanılabilmesi için Python dilinde komut setlerinden ve gerekli olan yerlerde manuel olarak düzenlemeler yapılarak SKA ile ilgili yayınlar taracacaktır. Bu işlem sonucunda ikinci veri kümesi elde edilecektir (Çıktı 2).

Türkçe Sorgu İfadelerinin Geliřtirmesi

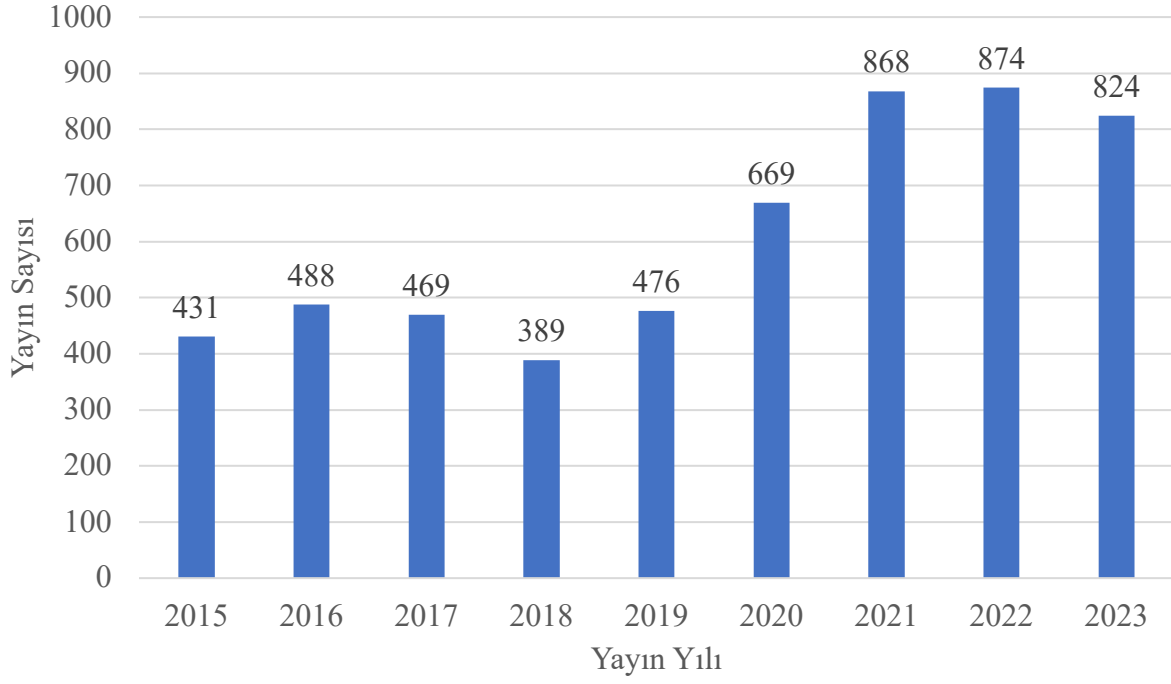
Türkçe makalelerin de kapsanması için *Tip 1* ve *Tip 2* sorgularındaki tüm İngilizce anahtar kelimeler çıkarılacak ve Türkçeye çevrilecektir. Dilsel varyasyonları yakalamak için alternatif terimler de dahil olmak üzere Türkçe anahtar kelimelerden oluşan bir veri tabanı oluşturulacaktır. Bu Türkçe anahtar kelimeler *Tip 1* ve *Tip 2* sorgulara entegre edilerek hem Scopus hem de TR-Dizin için geçerli Türkçe arama ifadeleri üretilecektir. Bu adım Türkçe yayınlardan oluşan iki ek veri kümesi oluşturacaktır (Çıktı 3 ve 4).

Her bir SKA için, Hacettepe Üniversitesi’nde SKA ile ilgili araştırma ortamının bütünsel bir görünümünü sağlamak üzere bu dört çıktı birleştirilecektir. Analiz, 2015’ten itibaren tüm yılları kapsayacak ve üniversitenin sürdürülebilirlik araştırmalarına katkıları hakkında tarihsel bir bakış açısı sağlayacaktır.

SKA 3 Örneęi

Hacettepe Üniversitesi’nin SKA ile ilgili yayınlarının belirlenmesinde örnek oluşturması için 3 numaralı “Sağlık Ve Kaliteli Yaşam” hedefi seçilmiş ve *Tip 1* ve *Tip 2* sorgular bu hedef için belirlenen sorgu ifadeleri kullanılarak Scopus ve TR-Dizin üzerinden ilk sonuçlar üretilmiştir. *Tip 1 Sorgu* Sonuçları Şekil 1’de görölmektedir. 2023 yılında Hacettepe Üniversitesi ile ilişkili araştırmacılar SKA 3 ile ilgili olarak Scopus indeksi kapsamında toplam 824 yayın yapmıştır. Bunların 653’ü araştırma makalesidir. Aynı İngilizce sorgu ifadeleri kullanılarak TR-Dizin’de yapılan *Tip 2 Sorgu* sonuçları ise Şekil 2’de görölmektedir. 2023 yılında Hacettepe Üniversitesi ile ilişkili araştırmacılar SKA 3 ile ilgili olarak TR-Dizin indeksi kapsamındaki dergilerde toplam 277 yayın yapmıştır.

Şekil 1 Hacettepe Üniversitesi SKA 3 Yayın Sayısı Tip 1 Sorgu (Scopus – İngilizce)

Şekil 2 Hacettepe Üniversitesi SKA 3 Yayın Sayısı Tip 2 Sorgu (TR-Dizin – İngilizce)

